

Okruhy ke SZZ z psychologie

pro obor Učitelství pro 1. st. ZŠ a speciální pedagogika

1. Psychologie jako věda (vznik, předmět studia, klasifikace psychologických disciplín - teoretické a aplikované o psychologie) současné psychologické přístupy a směry, hlavní představitelé
2. Determinace lidské psychiky (nativistické teorie, environmentalismus, interakcionismus, individualistické teorie – východiska a charakteristiky).
3. Vědomí (charakteristika, druhy, stavy vědomí), poruchy vědomí.
4. Vnímání, představivost a fantazie (charakteristika, druhy, zákony, výsledky procesů – počitek, vjem, představa), poruchy vnímání.
5. Pozornost a paměť, myšlení a řeč (charakteristika, vlastnosti, fáze, členění), poruchy myšlení, pozornosti a paměti.
6. Výkonové vlastnosti (vlohy, schopnosti, klasifikace schopností – Guilford, dovednosti, inteligence- poruchy intelektu).
7. Psychologické aspekty učení (subhumánní a humánní formy učení – Lorenz, Pavlov, Thorndike, Skinner, charakteristika, druhy, specifické formy učení – Bandura, Rotter, Piaget).
8. Temperament (charakteristika, přístupy v pojetí temperamentu, tradiční a současné temperamentové typologie – Hippokrates, Pavlov, Kretschmer, Eysenck, Cloninger).
9. Emoce (charakteristika, klasifikace, fyziologické projevy), práce s emocemi, poruchy emocí.
10. Motivace (charakteristika, motivy a jejich členění, mechanismus motivace, teorie – Freud, Murray, Maslow, Hull). Vůle, volní vlastnosti (fáze volního procesu - rozhodování, odolnost, rozhodnutí – Stern, Lewin).
11. Charakter, postoje a postoje složky (vymezení charakteru, teorie a modely charakteru – Rubinštejn, Cloninger, hodnoty – vymezení, druhy; morální vývoj – Kohlberg, Piaget).

12. Školní zralost z hlediska vývoje oblasti - fyzická zralost, percepční zralost, řeč a komunikační schopnosti, sociální a emoční zralost, pracovní návyky a motivace ke škole (školnímu výkonu), paměť a pozornost, rozumové schopnosti, diagnostika školní zralosti.
13. Periodizace vývoje – charakteristika mladšího (raného a středního) školního věku, vývoj identity, vývoj řeči a myšlení (teorie kognitivního vývoje - stádium konkrétních operací)
14. Periodizace vývoje - puberta (starší školní věk), adolescence – charakteristika období z pohledu všech oblastí vývoje (tělesný, kognitivní, emoční, sociální)
15. Ohrožení psychického vývoje (syndrom CAN, deprivace a subdeprivace, šikana)
16. Socializace - mechanismy socializace, činitelé socializace (Helus, 2001), fáze socializace-Erikson, mimosocializační vlivy.
17. Sociální skupina- charakteristika, typy, dynamika, vývoj vztahů, struktura skupiny (cíle, hodnoty, normy, role, pozice)
18. Rodina - funkce, vývoj rodiny (tranzitorní a netranzitorní krize), rodinná socializace, resilience rodiny, dysfunkční rodiny.
19. Agrese – charakteristika, formy, druhy, příčiny, teorie agrese (Bandura, Fromm, Čermák), agresivita.
20. Komunikace (druhy, komunikační bariéry, transakční analýza - Berne)
21. Sociální percepce - interpersonální vnímání, sociální schémata, utváření dojmů, atribuční procesy, atribuční chyby.
22. Náročné životní situace - frustrace, deprivace, krize, konflikt, stres (charakteristika, reakce a styly zvládání NŽS).
23. Učení a jeho pojetí v pedagogické psychologii – definice učení, obecné zákony učení a typy učení (pojetí Kuliče, tradiční pojetí učení, senzomotorické učení, učení poznatkům, učení metodám řešení problémů, sociální učení).
24. Žák a pedagog jako součást školního a třídního klimatu – klima školy (ředitel - učitelé – diagnostika týmu (klima školy, OCDQ-RS, HSU)), rodiče – měření spokojenosti, měření klimatu – SWOT analýza, Dotazník školního prostředí apod.), třídní klima (psychosociální klima třídy) – spolutvůrci klimatu, typy klimatu, vztahy mezi žáky, pedagogy – možnosti mapování vztahů, vývoj školní třídy.

25. Pedagogická diagnostika, prognostika v pedagogické praxi – styly učení (geneze stylů, teorie stylů učení – typologický model, diagnostika a autodiagnostika stylů učení, intervence), žákovské pojetí učiva (diagnostika, didaktické testy, ovlivňování), diagnostika školního klimatu a individuálních žákových charakteristik (sociometrie, motivační aspekty – Hrabal st., diagnostické prostředky – pozorování, rozhovor, analýza učebních výkonů žáka, testové metody, kazuistika)

Literatura:

- Atkinsonová, R.L. a kol. (2003). *Psychologie*. Praha: Portál.
- Bertrand, Y. (1998). *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál.
- Čáp, J., Mareš, J. (2008). *Psychologie pro učitele – dotisk*. Praha: Portál.
- Čáp, J. (1993). *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova.
- Čapek, R. (2010). *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada.
- Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (2003). *Agrese, identita, osobnost*. Brno: AV ČR.
- Fleischmann, O. (2002). *Příčiny a deskripce poruch chování u dětí a mládeže*. In.: Primární prevence sociálně patologických jevů v pedagogické praxi. Ústí nad Labem: UJEP.
- Fleischmann, O. (2005): *Přístup transakční analýzy*. In.: Langová, M., Vacínová, M. a kol.: *Kapitoly z psychologie učení a výchovy*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského.
- Fleischmann, O. (2011). *Vybrané kapitoly z psychopatologie*, Ústí nad Labem: UJEP.
- Fontana, D. (1997). *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál.
- Goleman, D. (1997). *Emoční inteligence*. Praha: Columbus.
- Helus, Z. (2011). *Úvod do psychologie*. Praha: Grada.
- Helus, Z. (2001) *Úvod do sociální psychologie : (aktualizovaná témata pro studující učitelství)*. Praha: UK.
- Helus, Z. (2009). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.
- Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- Hewstone, M., Stroebe, W. (2006). *Sociální psychologie*. Praha: Portál.
- Holeček, V. (2014). *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada.
- Hoskovcová, S. (2006). *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada.
- Hrabal, V. st. (1989). *Pedagogická diagnostika*. Praha, SPN.
- Hrabal, V. (1992). *Sociální psychologie pro učitele II*. Praha: UK.
- Hříbková, L. (2010). *Mimořádně nadané děti ve škole a v rodině*. Ústí nad Labem: UJEP.
- Kosíková, V. (2011). *Psychologie ve vzdělávání a její psychodidaktické aspekty*. Praha: Grada.
- Koukolík, F. & Drtilová, J. (2001). *Zlo na každý den – život s deprivanty I*. Praha: Galén.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Langmeier, J., Matějček, Z. (2011). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum.
- Mareš, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- Pavelková, I. (2002). *Motivace žáka k učení*. Praha: Univerzita Karlova.
- Piaget, J. Inhelderová, B. (2007). *Psychologie dítěte*. Praha: Portál.
- Plháková, A. (1999). *Přístupy ke studiu inteligence*. Olomouc: UPOL.

- Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Pöethe, P. (2013). *Emoční poruchy v dětství a dospívání* - 2. vydání. Praha: Grada.
- Říčan, P., Krejčířová, D. (2006). *Dětská klinická psychologie*, Praha: Grada.
- Shapiro, L. (2009). *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha: Portál.
- Sobotková, I. (2010). *Psychologie rodiny*, Praha: Portál.
- Stuchlíková, I. (2002). *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál.
- Šulová, L. (2003). *Předškolní dítě a jeho svět*. Praha: Karolinum.
- Šulová, L. (2004). *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2003). *Úvod do psychologie*. Praha: Karolinum.
- Vágnerová, M. (2005). *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum.
- Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie I, II*. Praha: Karolinum.
- Vágnerová, M. (2008). *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.
- Výrost, J., Slaměník, I. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada.
- Wedlichová, I. (2010). *Vývojová psychologie (určeno studentům Učitelství pro mateřské školy)*. Ústí nad Labem: UJEP.